

صلى الله عليه وسلم

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به
دانشگاه الزهراء(س) است.

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی

عنوان:

نیازسنجی آموزشی برنامه درسی تربیت دینی دانش آموزان دوره متوسطه شهر

تهران

استاد راهنما:

دکتر پروین صمدی

استاد مشاور:

دکتر فریبا عدلی

دانشجو:

زینت شرفی

اسفند ماه ۱۳۸۹

تقدیریم به:

پدر و مادر عزیز و بزرگوارم، بفاطمه تلاشها و زحمات خداکارانه شان،
به همسرم و همه معلمانی که با تأمل و اندیشه و رزق، رشد فوایش،
دانش آموزان و جامعه را وجهه همت خود قرار داده اند.

تقدیر و تشکر

خداوند منان را سپاس گزارم که توفیق عطا فرمود تا عمر بی مایه خویش را درراه کسب دانش و معرفت صرف نماییم؛ که بی شک این امر مرهون لطف الهی است.

پس از حمد و سپاس حضرت حق بر خود وظیفه می دانم مراتب تقدیر و تشکر خویش را از تمامی اساتید ارجمندی که درراستای تدوین این پایان نامه به نحوی یاری رسان بودند، ابراز نمایم؛ به ویژه از استاد گرامی سرکار خانم دکتر پروین صمدی که با تمام تلاش خویش زحمت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشتند و همچنین از استاد محترم سرکار خانم دکتر فریبا عدلی که با نکات ارزنده خویش ما را یاری رسان بودند

همچنین از اساتید محترم داور سرکار خانم دکتر خادمی، سرکار خانم دکتر شعبانی که زحمت داوری کار را برعهده داشتند تقدیر و تشکر می نمایم. از خداوند متعال برای همگی آن ها توفیق روز افزون و صحت و سلامتی خواستارم.

چکیده:

تردیدی نیست که هدف غایی از آموزش دینی، تربیت انسان شایسته و وارسته ای است که صلاحیت تقرب به درگاه الهی را داشته باشد، خدا را به عنوان رب یگانه انسان و جهان بشناسد و او را به عنوان رب خویش انتخاب نماید، فقط به ربوبیت او تن دهد و از هر چه غیر اوست جدا شود. از سوی دیگر توسعه فرهنگ دینی جامعه و قوام آن بعنوان زیربنا، مستلزم توجه به کیفیت آموزش دینی در نظام رسمی تعلیم و تربیت است. بررسی اجمالی فرایند تدوین برنامه های درسی در نظام آموزش و پرورش ایران، نشان از عدم توجه همه جانبه به نیازسنجی و بالطبع عدم انطباق برنامه های درسی با نیازهای متنوع در عصر حاضر است. از سوی دیگر مشروعیت برنامه های درسی در گرو نقش و تاثیر است که در جهت تحقق مجموعه ای از نیازهای فردی و اجتماعی ایفا می نمایند.

با عنایت به مطالب فوق، هدف پژوهش حاضر نیازسنجی آموزشی برنامه درسی تربیت دینی دانش آموزان دوره متوسطه شهر تهران است، روش تحقیق از نوع توصیفی- پیمایشی، نمونه آماری ۳۰۰ نفر (۱۵۰ نفر دختر و ۱۵۰ نفر پسر) از دانش آموز دوره پیش دانشگاهی در مناطق (۱۲ و ۱۴) شهر تهران و ابزار سنجش به صورت پرسشنامه ای ۴۰ سوالی محقق ساخته طراحی و پس از اعتباریابی و سنجش روایی، پرسشنامه اجرا شد. یافته های پژوهش نشان می دهد که:

- از نظر دانش آموزان حوزه تربیت دینی با همه ابعاد شناختی، عاطفی، رفتاری- عملکردی رابطه ای مثبت و معنادار در سطح $p < 0/01$ دارد،

- بین نظرات دانش آموزان در اولویت دادن به مهارتها تفاوت معناداری وجود دارد، دانش آموزان در انتخاب مهارتها اولویت قائل هستند و در حیطه شناختی نیاز بیشتری به آموزش دارند و این نیازها در هر دو منطقه به ترتیب شامل شناختی، رفتاری- عملکردی و عاطفی است.

- مقایسه نیازهای دختران و پسران نشان می دهد؛ دختران در مقایسه با پسران در نیازهای شناختی تفاوت دارند ولی هیچ گونه تفاوت معنی داری بین دختران و پسران در بعد عاطفی و رفتاری- عملکردی دیده نشده است.

کلید واژه ها: تربیت دینی، نیازسنجی آموزشی، رویکرد عقلانی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۱
فصل اول: کلیات طرح تحقیق	۱
۱-۱) مقدمه	۲
۱-۲) بیان مسأله	۳
۱-۳) اهمیت و ضرورت تحقیق	۷
۱-۴) هدف تحقیق	۷
۱-۵) سئوالات تحقیق	۸
۱-۱) تعریف مفاهیم	۹
فصل دوم: ادبیات تحقیق و پیشینه پژوهش	۱۱
۱-۱) بخش اول: مبانی نظری پژوهش	۱۲
۱-۱-۱) مفهوم تربیت	۱۲
۱-۱-۲) معنا و مفهوم تربیت دینی (اسلامی)	۱۳
۱-۱-۳) مولفه های تربیت دینی	۱۹
۱-۱-۳-۱) عقلانیت	۲۱
۱-۱-۳-۲) تقوای حضور	۲۲
۱-۱-۳-۳) ارزیابی، گزینش و طرد	۲۳
۱-۱-۴) رویکردها در تربیت دینی	۲۴
۱-۱-۴-۱) رویکرد عقلانی در تربیت دینی	۲۴
الف: عقل در لغت	۲۴
ب: عقل در قرآن	۲۶
ج: ارتباط عقل و دین	۲۸
د: بررسی رویکرد عقلانی	۳۱
ه: نقاط قوت رویکرد عقلانی در تربیت دینی	۳۴

- ۳۹.....: نارساییهای رویکرد عقلانی در تربیت دینی
- ۴۲..... ۲-۱-۴) رویکرد مبتنی بر عادت
- ۴۲..... الف: عادت در لغت نامه دهخدا.....
- ۴۳..... ب: معنای اصطلاحی عادت.....
- ۴۳..... ج: بررسی رویکرد مبتنی بر عادت
- ۴۴..... د: فواید رویکرد عادت
- ۴۷..... ه: مضررات رویکرد عادت
- ۵۰..... ۳-۴-۱) رویکرد شهودی یا تجربت اندیش
- ۵۱..... ۵-۱-۲) نیازسنجی آموزشی
- ۵۱..... ۱-۵-۱-۲) تاریخچه ی نیازسنجی
- ۵۲..... ۲-۵-۱-۲) مفهوم نیاز
- ۵۴..... ۳-۵-۱-۲) تعریف نیازسنجی
- ۵۵..... ۴-۵-۱-۲) نیازسنجی در برنامه درسی
- ۵۹..... الف): نیازسنجی کلان فراتر از موضوع های درسی
- ۶۰..... ب): نیازسنجی کلان متمرکز بر موضوع درسی
- ۶۲..... ج) نیازسنجی خرد - منطقه ای
- ۶۳..... د) نیازسنجی خرد- موسسه ای
- ۶۴..... ۵-۵-۱-۲) نیاز آموزشی در برنامه ریزی تربیت دینی
- ۶۶..... ۶-۵-۱-۲) الگوی نیازسنجی در برنامه ریزی تربیت دینی
- ۶۷..... الف: الگوی مبتنی بر موضوعات درسی و رشته های علمی
- ۶۷..... ب: الگوی مبتنی بر شایستگی خاص و تکنولوژی
- ۶۷..... ج: الگوی مبتنی بر صفات و فرایندهای انسانی
- ۶۷..... د: الگوی مبتنی بر نقش ها و فعالیت های اجتماعی
- ۶۸..... ه: الگوی مبتنی بر نیازها و علایق دانش آموزان
- ۷۰..... ۶-۱-۲) منابع اطلاعاتی نیازسنجی در آموزش دینی

الف: موضوع درسی بعنوان منبع اطلاعاتی	۷۱
ب: جامعه به عنوان منبع اطلاعاتی	۷۳
ج: دانش آموز بعنوان منبع اطلاعاتی.....	۷۵
۷-۱-۲) فنون نیازسنجی	۷۶
۸-۱-۲) سئوالات اساسی در مطالعات نیازسنجی	۷۹
۹-۱-۲) ارزیابی راهنمای برنامه درسی دینی.....	۸۳
۱۰-۱-۲) اهداف دوره متوسطه و پیش دانشگاهی.....	۸۶
۱۱-۱-۲) چارچوب مفهومی نیازسنجی تربیت دینی دوره متوسطه.....	۹۰
۲-۲) پیشینه ی پژوهش	۹۳
۱-۲-۲) تحقیقات داخلی	۹۳
۲-۲-۲) تحقیقات خارجی	۱۰۳
فصل سوم: روش تحقیق	۱۱۲
۱-۳) مقدمه.....	۱۱۳
۲-۳) نوع روش تحقیق.....	۱۱۳
۳-۳) جامعه و نمونه آماری	۱۱۳
۴-۳) ابزار اندازه گیری اطلاعات.....	۱۱۴
۵-۳) شیوه تجزیه و تحلیل پرسشنامه.....	۱۱۵
۶-۳) تعیین اعتبار و پایایی.....	۱۱۷
۷-۳) روش تجزیه و تحلیل داده ها	۱۱۸
فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها	۱۱۹
۱-۴) مقدمه.....	۱۲۰
۲-۴) تجزیه و تحلیل توصیفی سئوال پژوهشی شماره یک.....	۱۲۰
۳-۴) تجزیه و تحلیل استنباطی سئوال پژوهشی شماره یک	۱۳۶
۴-۴) تجزیه و تحلیل توصیفی سئوال پژوهشی شماره دو.....	۱۳۸
۵-۴) تجزیه و تحلیل استنباطی سئوال پژوهشی شماره دو.....	۱۴۵

۱۴۷	تجزیه و تحلیل توصیفی سؤال پژوهشی شماره سه
۱۵۸	تجزیه و تحلیل استنباطی سؤال پژوهشی شماره سه
۱۶۰	تجزیه و تحلیل استنباطی سؤال پژوهشی شماره چهار
۱۶۲	تجزیه و تحلیل استنباطی سؤال پژوهشی شماره پنج
۱۶۳	تجزیه و تحلیل استنباطی سؤال پژوهشی شماره شش
۱۶۴	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۱۶۵	۱- مقدمه
۱۶۵	۲-۵ تحلیل سئوالات پژوهش
۱۷۸	۳-۵ پیشنهادات
۱۷۸	الف) پیشنهادات کاربردی
۱۷۹	ب) پیشنهادات پژوهشی
۱۸۰	۴-۵ محدودیت های پژوهش
۱۸۱	فهرست منابع و مأخذ

فهرست نمودارها و جداول آماری

صفحه	عنوان
۸۲	نمودار شماره (۲-۱) سئوالهای راهنمای چارچوب مطالعه نیازسنجی در برنامه درسی مطلوب دینی
۹۲	نمودار شماره (۲-۲) چارچوب مفهومی نیازسنجی تربیت دینی در دوره متوسطه
۱۱۵	نمودار شماره (۳-۱) فهرست مهارت‌های مورد نیاز دانش آموزان در حوزه تربیت دینی
۱۱۸	نمودار شماره (۳-۲) ضریب پایایی الفای کرونباخ ابعاد تربیت دینی
۱۳۲	جدول شماره (۴-۱) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش بعد شناختی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس پسرانه
۱۳۴	جدول شماره (۴-۲) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش بعد شناختی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس دخترانه
۱۳۶	جدول شماره (۴-۳) جدول ضریب هماهنگی بین حوزه تربیت دینی و بعد شناختی
۱۳۷	جدول شماره (۴-۴) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش شناختی در حوزه تربیت دینی
۱۴۳	جدول شماره (۴-۵) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش بعد عاطفی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس پسرانه
۱۴۴	جدول شماره (۴-۶) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش بعد عاطفی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس دخترانه
۱۴۵	جدول شماره (۴-۷) ضریب هماهنگی بین حوزه تربیت دینی و بعد عاطفی
۱۴۶	جدول شماره (۴-۸) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش عاطفی در حوزه تربیت دینی
۱۵۴	جدول شماره (۴-۹) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش حیطه رفتاری - عملکردی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس دخترانه
۱۵۶	جدول شماره (۴-۱۰) فراوانی و درصد و اولویت بندی دانش حیطه رفتاری - عملکردی مورد نیاز دانش آموزان مقطع متوسطه مدارس پسرانه
۱۵۸	جدول شماره (۴-۱۱) ضریب هماهنگی بین حوزه تربیت دینی و بعد رفتاری - عملکردی

- ۱۵۹ جدول شماره (۴-۱۲) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش رفتاری- عملکردی در حوزه تربیت دینی
- ۱۶۰ جدول شماره (۴-۱۳) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش شناختی در حوزه تربیت دینی
- ۱۶۱ جدول شماره (۴-۱۴) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش عاطفی در حوزه تربیت دینی
- ۱۶۱ جدول شماره (۴-۱۵) رتبه بندی ضریب هماهنگی کندال بر حسب اولویت نیاز دانش آموزان به دانش رفتاری- عملکردی در حوزه تربیت دینی.
- ۱۶۲ جدول شماره (۴-۱۶) تی تست برای تعیین تفاوت بین نیازهای آموزشی براساس جنسیت
- ۱۶۳ جدول شماره (۴-۱۷) بررسی نظرات دانش آموزان مناطق در رتبه بندی نیازها به مهارت‌ها بر اساس ضریب هماهنگی کندال و آزمون خی دو

فصل اول:

کلیات طرح تحقیق

۱-۱) مقدمه:

از دیرباز اساس دغدغه فکری انسان موضوع تعلیم و تربیت و روشهای دستیابی به آن بوده و همواره در تمامی ادوار زندگانی توجه او را به سوی خود معطوف نموده است. اهمیت موضوع تا به آن حد می باشد که پیامبران و اولیاء آنان به عنوان هادیان جوامع همواره سرچشمه سعادت و درستکاری بشر را در این عرصه جستجو کرده اند. چنانکه قرآن کریم کراراً پیامبر اسلام(ص) را به عنوان معلم و مربی بشر معرفی نموده است. آنجا که می فرماید: هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلوا علیهم آیاته و یتذکرهم و یعلمهم الکتاب و الحکمه و ان کانوا من قبل لفی ضلال مبین (سوره جمعه، آیه ۲).

در این آیه یادآوری شده است که خداوند از میان خود مردم، پیامبر و فرستاده خود را برانگیخت تا آیات خدا را بر آنها بخواند و آنها را تربیت و تهذیب نموده و کتاب خدا را به آنها تعلیم دهد. اگر چه پیش از آشنایی به مبانی تعلیم و تربیت اسلامی، آشکارا گمراه بوده و راه صحیح زندگانی را درست نمی شناختند.

به عبارت دیگر، هدف دین، تربیت افرادی است که معنی و حقیقت دین را درک کرده و تعالیم دینی، راهنمای آنان در زندگی باشد. چنین اشخاصی، دارای وجدانی زنده و حساس، و قلب و درونی بیدار و اثر پذیر بوده و خویشتن را رهین اعمال خود می دانند: کل نفس بما کسبت رهیته (صمدی، ۱۳۸۰ص ۲).

حفظ دین به عنوان زیر بنای جامعه و تداوم فرهنگ دینی در آن مستلزم توجه به کیفیت آموزش دینی در نظام رسمی تعلیم و تربیت است. اگر چه تعلیم و تربیت آدمی یکسره و تماماً وابسته به آموزش و پرورش رسمی نیست، اما باید اذعان نمود که جریان تعلیم و تربیت از طریق نهادهای رسمی، یکی از مهمترین، منظم ترین و شاید هدفمندترین بخش تعلیم

و تربیت آدمی است که تاثیر آن را به گونه ای همه جانبه می توان در ابعاد فیزیکی، عقلانی، عاطفی، مذهبی و اخلاقی برای دست یابی به انسان کامل مورد بحث قرار داد.

از مهمترین ابعاد و ارکان تربیت دینی در چهارچوب نظام رسمی آموزشی، برنامه های درسی است که از آن به عنوان قلب نظام آموزشی یاد می شود هر چند باید برای دست یابی به اهداف برنامه های درسی و اجرا برنامه ها به گونه ای منطبق با روح آنها نسبت به تدارک زمینه های دیگری (همچون تربیت معلمان شایسته و توانا) همت گماشت، اما تدوین و اجرای برنامه درسی مطلوب بدون بررسی دقیق نیازها و اولویت ها امکان پذیر نیست. از اینرو به منظور توجه به طیف وسیع نیازها و علایق دانش آموزان و نیازها و شرایط اجتماعی و لحاظ کردن موضوعات آموزش دینی در برنامه های درسی، ضروری است از روشهای نیازسنجی بهره گرفته شود و از طریق شناسایی دقیق نیازها در جهت کاهش یا بر طرف کردن آنها اقدام گردد. بر این اساس، در پژوهش حاضر سعی گردیده است، با توجه قرار دادن مولفه ها و رویکردهای موجود در حوزه تربیت دینی، بعنوان چارچوب اساسی کار، محقق به شناسایی نیازهای آموزشی دانش آموزان در حوزه تربیت دینی رهنمون گردد.

۱-۲) بیان مساله:

دغدغه درونی و دل مشغولی اندیشمندان دینی آن است که نسل جدید جامعه را به برکت تربیت دینی نسلی مومن به ارزشها و عامل به فضایل اخلاقی و احکام الهی بار آورند. همه بر اهمیت و ضرورت تربیت دینی واقفیم و بر این باوریم که اگر افراد جامعه زندگی خود را بر مدار دین و خداآوری معنا کنند. سلامت و سعادت جامعه در همه ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تضمین می شود. با توجه به اهمیت و ضرورت دین و تربیت می توان گفت تربیت دینی: « جنبه ای از تعلیم و تربیت ناظر بر پرورش ابعاد شناختی، عاطفی و عمل متربی از

لحاظ احترام او به دین معین» تلقی شده است، از جنبه ای دیگر که بیشتر ناظر بر جنبه کاربردی است، تربیت دینی شامل «رشد و تقویت عقاید دینی، حالات و عواطف مذهبی و تقید به مناسک و آداب دینی را برای تحقق شخصیتی متدین» می گردد. (باقری، ۱۳۸۰).

تربیت دینی مطرح در این پژوهش عبارت از کسب شناخت و معرفت درباره اعتقادات، مسائل و آموزهای دینی توأم با تفکر و بصیرت است که منجر به عمل و رفتار دینی آگاهانه می گردد. که حاصل این تفکر و رفتار توأم با تفکر برقراری ارتباط و کنترل رفتار انسانی در چهار بعد است:

الف: رفتارهایی که در روابط انسان با خودش مطرح می شود.

ب: رفتارهای مربوط به ارتباط انسان با خدا

ج: رفتارهای ناشی از انسان با هموعانش در سطح جامعه

د: رفتارهای ناشی از روابط با محیط زیست، طبیعت و منابع طبیعی (مصباح

یزدی، ۱۳۶۸، ص ۴۱۵). که تربیت دینی به دنبال پرورش فراگیران در این چهار بعد است.

از سوی دیگر تحقیقات انجام شده در مدارس، نشان می دهد که مسئله آموزش دینی از

وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده، گاه با تاثیرات معکوسی نیز همراه گردیده

است. (باهنر، ۱۳۷۸، ص ۱۴). بررسی های انجام شده در مقالات، همایش ها و کنفرانس ها

احساس خطر و افزایش ضریب آسیب پذیری دینی و مذهبی در نسل نو را نشان

می دهد. (سادئی، ۱۳۷۴)

بر همین اساس شواهد پژوهشی حاکی از آن است که فراگیری درس بینش اسلامی نه تنها

موجب پیدایش نگرش مثبت نسبت به این درس نشده بلکه در دانش آموزان نگرش منفی

نسبت به درس ایجاد کرده است. ضمن آنکه این امر موجب ایجاد و تقویت تلقی عدم ارتباط آموخته های دینی با زندگی واقعی از منظر آنان شده است. بدین ترتیب برنامه های تربیت دینی موجود در تحقق اهداف تعیین شده در زمینه نسل جدید از کارایی لازم و کافی برخوردار نیست. (صمدی، ۱۳۸۰).

از نظر مسئولان این ناکارآمدی تا حد زیادی در بحران آفرینی ها و یا کاستی های مشاهده شده در رفتارهای دینی و اخلاقی نسل نوجوان و جوان ما سهم موثری دارد. سؤال این است که با توجه به افزایش ساعات تدریس دینی و قرآن و فعالیت های پرورشی، چرا نظام آموزشی ما در تربیت دینی - اخلاقی، چندان موفق نبوده است؟

پر واضح است که برنامه ریزان و مولفان کتب درسی، افرادی دلسوز و متعهد بوده اند و محتوای کتب درس دینی، نوعاً مطالبی است که جلوه هایی از معارف، اخلاق و احکام اسلامی را می نمایاند، تردیدی وجود ندارد، ولی احتمالاً آنچه باعث ناکارآمدی آموزش دینی شده است، یکی عدم توجه کافی به نیازهای دانش آموزان و شرایط جامعه در انتخاب محتوای کتب درسی و دیگری، عدم کارآیی معلمان در اجرای موفق برنامه های طراحی شده است. (بینقی، ۱۳۷۸، ص ۶۶).

بنابراین توجه به نقش دانش آموز در برنامه درسی دینی به این دلیل مهم است که موضوع تعلیم و تربیت دینی، دانش آموز است لذا تربیت دینی که از وظایف آموزش و پرورش کشور ما می باشد می بایست شخصیت دانش آموز را در سه حیطه شناختی - عاطفی و عملی با توجه به رویکرد عقلانی و عادتت رشد دهنده در رویکرد عقلانی بر عقل و معرفت عقلانی تاکید بسیار می شود و دین و دینداری با محک عقل سنجیده می شود تا جایی که دین در ظرف

عقل بگنجد و از صافی آن بگذرد. (فاینبرگ، ۲۰۰۳، ص ۱۹) و در رویکرد مبتنی بر عادت آموزش نقش مهم در شکل دهی رفتارهای دینی دارد. انجام دادن کارها به شکل مکانیکی به شیوه ای که اندیشه در آنها چندان دخیل نباشد، عادت نام دارد. (نقیب زاده، ۱۳۷۹، ص ۱۳۳)

از سوی دیگر در قلمرو آموزش و پرورش، نیازسنجی به عنوان یکی از مولفه های اساسی و ضروری فرایند برنامه ریزی در نظر گرفته می شود و در هر کجا که مسئله تدوین طرحها و اتخاذ مجموعه ای از تدابیر آموزشی مطرح باشد، از نیازسنجی به طور مکرر یاد می گردد. (فتحی و اجارگاه، ۱۳۷۵، ص ۱۸). بنابراین نیازسنجی عمدتاً یک فرایند مشارکتی است و در آن باید تمام گروههای ذی نفع خصوصاً آنهایی که نیازسنجی و تدوین و اجرای برنامه ها در وضعیت شان موثر است، مشارکت داشته باشند. (فتحی و اجارگاه، ۱۳۷۵، ص ۱۸).

با توجه به مطالب فوق یکی از مسائل اساسی در برنامه ریزی درسی نیازسنجی است و از آن جا که دانش آموزان در سنینی هستند که نیاز و علاقه آنها مورد توجه است و در حوزه برنامه درسی به نیازسنجی توجه شده است و مدل‌های مختلفی برای سنجش و ارزیابی نیازها وجود دارد و از طرفی دیگر با توجه به مسئله موجود، پژوهشگر معتقد است یکی از راه حلها برای بر طرف کردن کاستیهای تربیت دینی توجه به نیاز دانش آموزان در این درس است لذا در این پژوهش به نیازسنجی دانش آموزان در عرصه تربیت دینی در ابعاد شناختی، عاطفی، رفتاری - عملکردی پرداخته می شود.

۳-۱) اهمیت و ضرورت تحقیق:

با توجه به اهمیت و ضرورت دین در زندگی انسان و ضرورت تربیت نسلها با در نظر گرفتن مولفه های دین و تربیت دینی، انجام پژوهشی در زمینه نیازسنجی آموزشی دانش آموزان دوره متوسطه که دوره حساس نو جوانی است و بحث دینداری دانش آموزان در این سنین مهم است در ابعاد شناختی، عاطفی و عملی، با توجه به رویکرد عقلانی و عاداتی ضروری به نظر می رسد. از سوی دیگر تدوین و اجرای برنامه های درسی مطلوب بدون بررسی دقیق نیازها و اولویت ها امکان پذیر نیست از اینرو به منظور توجه به طیف وسیع نیازها و علایق دانش آموزان و نیز نیازها و شرایط اجتماعی و لحاظ کردن موضوع تربیت دینی در برنامه های درسی، ضروری است از راهکار مطلوب در زمینه نیازسنجی آموزشی بهره گرفته شود و از طریق شناسایی دقیق نیازها در جهت کاهش یا بر طرف کردن آنها اقدام گردد. لذا با توجه به این که تحقیقی مشابه نیازسنجی آموزشی برنامه درسی تربیت دینی در کشور صورت نگرفته است بنابراین پرداختن به این امر ضروری است. بدین ترتیب این پژوهش برای مولفان و کارشناسان برنامه ریزی درسی که در امر طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه های درسی بخصوص در حوزه تربیت دینی فعالیت دارند می تواند کاربرد داشته باشد.

۴-۱) هدف تحقیق:

هدف کلی: نیازسنجی آموزشی برنامه درسی تربیت دینی دانش آموزان دوره متوسطه شهر

تهران

هدفهای جزئی پژوهش حاضر عبارتند از:

- شناسایی و تبیین نیازهای آموزشی دانش آموزان در ابعاد شناختی، عاطفی، عملی و

اجتماعی که باید در کانون توجه برنامه های درسی تربیت دینی قرار گیرند.

- اولویت بندی نیازهای آموزشی دانش آموزان دوره متوسطه در برنامه درسی تربیت دینی

- فراهم سازی اطلاعات برای برنامه ریزان

- ارائه ی پیشنهادهای سازنده و قابل اجرا در جهت تصحیح حرکت برنامه درسی و اجرای

آموزشهای بینش اسلامی برای کارشناسان برنامه ریزی و تالیف در دوره متوسطه.

۵-۱) سئوالات تحقیق:

۱- دانش آموزان دوره متوسطه در حوزه تربیت دینی، در بعد شناختی به چه نوع آموزشهایی

نیاز دارند؟

۲- دانش آموزان دوره متوسطه در حوزه تربیت دینی، در بعد عاطفی به چه نوع آموزشهایی

نیاز دارند.

۳- دانش آموزان دوره متوسطه در حوزه تربیت دینی، در بعد رفتاری - عملکردی به چه نوع

آموزشهایی نیاز دارند؟

۴- اولویت بندی نیازهای آموزشی دانش آموزان دوره متوسطه در حوزه تربیت دینی، با توجه

به ابعاد (شناختی، عاطفی، رفتاری - عملکردی) چگونه است؟

۵- آیا بین نیازهای آموزشی دانش آموزان دوره متوسطه در بعد شناختی، عاطفی،

رفتاری - عملکردی با جنسیت رابطه وجود دارد؟